

Lisette Model
Hemafrodit, 1940., bromsrebrena želatina, 40,2 x 50,5 cm
 © Museum Folkwang, Essen

- osporavanom učitelju fotografije za razvoj njemačke poslijeratne fotografije. O sporu o Steinertovu djelu koji su vodili Jan Thorn-Prikker i J. A. Schmoll alias Eisenwerth usp: *European Photography*, gl. urednik Andreas Müller-Phole, br. 47, Göttingen 1991., str. 7-10.
- 3 Fotografski odjel Muzeja za umjetnost i obrt (Museum für Kunst und Gewerbe) u Hamburgu, doduše, znatno je stariji od essenske zbirke, ali pripada drukčijem muzejskom kontekstu.
 - 4 Zbog velike osjetljivosti fotografskih originala na svjetlo odustalo se – drukčije nego kod djela slikarstva – od trajnog izlaganja reprezentativnih fotografija iz Zbirke. Nakon dovršetka adaptacijskih zahvata u staroj zgradi (u svibnju 1999.), međutim, dva do tri puta godišnje mogu se razgledati opsežnija blaga iz Zbirke u suvremeno opremljenom *Kabinetu fotografija*, kako bi se na taj način primjereno vrednovao bogat fondus i poštovali potrebni konzervatorski uvjeti. S nekim izuzecima povremene se izložbe otada održavaju u gornjim prostorijama Muzeja.
 - 5 Ruhrska je oblast (njem. Ruhrgebiet ili samo "das Revier", rjeđe Ruhrland) gusto naseljeno industrijsko područje, nazvano po rijeci Ruhr i znamenito po tradiciji u rudarstvu i pratećoj teškoj industriji (nap. prev.).
 - 6 Jedan od razloga zašto pitanje promišljena tretmana fotografije još uvijek nije postavljeno Ute Eskildsen vidi u puno prepassivnoj recepciji fotografije na školama i sveučilištima. Ute Eskildsen: *Das Museum, die Museen oder andere Institute?* (Muzej, muzeji ili druge ustanove?), iz: *Fotogeschichte*, br. 35, Frankfurt 1990., str. 3-13.
 - 7 Ova zaklada, od početka postojanja Zbirke među njenim najvažnijim podupirateljima, isto tako financira najnoviji projekt *Fotografske zbirke*, koji je krenuo u svibnju 2000. u suradnji s Muzejom fotografije u Münchenu i Kabinetom bakroreza u Dresdenu. U šestomjesečnom ciklusu tri mlada znanstvenika ili znanstvenice hospitaraju u trima spomenutim ustanovama gdje im je povjeren po jedan vlastiti izložbeni projekt. Na taj je način moguće s jedne strane pružiti izobrazbu mladim autoricama i autorima muzejskih izložbi, a s druge i ostvariti važne izložbene projekte.
 - 8 Desetljeće kasnije, 1996. godine, druga je velika skupna izložba pod naslovom *Vrijeme prostor – slika prostor* (RaumZeit – BildRaum) pokušala pomoću radova deseterice fotografa i fotografkinja iz Savezne zemlje Sjeverna Rajna – Vestfalija odrediti nov način propitkivanja fotografije usredotočen na narav i medijski status fotografije.

FOTOMUSEUM WINTERTHUR

Urs Stahel
 Fotomuseum Winterthur
 Winterthur

POVIJEST MUZEJA

Fotomuseum Winterthur otvorio je svoja vrata 29. siječnja 1993. godine s ciljem pružanja izložbenog prostora posvećenog jasno i dosljedno mediju fotografije, a u isto vrijeme njegujući dijalog s drugim mehaničkim i elektronskim vizualnim medijima. Tri suosnivača, umjetnički organizator George Reinhart, izdavač Walter Keller i kritičar umjetnosti Urs Stahel, imala su izričiti cilj stvoriti instituciju koja će, s jedne strane, predstavljati medij fotografije u svoj njegovoj predmetnosti i raznovrsnosti, dokumentirajući s druge strane kulturna i društvena pitanja koja se odražavaju u samim fotografijama. Drugim riječima, cilj je bio promicati razumijevanje i otkrivanje svijeta u kojem živimo putem fotografija.

Postoji stalno rastuća potreba za vizualnom pismenošću u smislu iščitavanja i razumijevanja vizualne poruke koju fotografija projicira u raznim kontekstima – u novinama, knjigama, na izložbama, televiziji, Internetu itd. Očito je da je u svijetu u kojem je potencijal koji nudi mehanička i elektronska publikacija od slike napravio ravnopravnog, a ponekad čak i dominantnog partnera riječi, fotografska pismenost postala neophodna.

Fotomuseum Winterthur nastoji pružiti izazovni diskurs u obliku izložaba, publikacija, obilazaka s vodičem i predavanja, pridonoseći akademskim istraživanjima i određujući nove trendove. To je mjesto za profesionalce, znanstvenike i širu javnost, mjesto od mjesne, nacionalne i međunarodne važnosti. Zgrada koju je preuređio arhitekt Wolfram Leschke idealna je kao izložbeni prostor fotografija. čiste, svijetle sobe ove bivše tvornice tekstila podjednako su prikladne za suvremene, povijesne i sociološke izložbe, i ističu modernost i trenutnu važnost fotografije. Iako se prostor isprva unajmljivao, Fotomuseum je bio u mogućnosti kupiti zgradu 1997. godine. Prostor ukupne površine nekih 1200 m² dovoljan je za izložbe, knjižnicu, predvorje, skladište i urede.

Muzej ima dvojaku administrativnu strukturu koja se sastoji od Zaklade Fotomuseum Winterthur i Udruženja Fotomuseum Winterthur. Ova dvojaka struktura kulturne zaklade i udruženja članova pokazala se vrlo učinkovitom, jer omogućuje upravi i vodstvu brzo i učinkovito djelovanje, a udruženju daje slobodu da se usredotoči na prikupljanja sredstava i odnose s javnošću. Do 1998. godine udruženje je već imalo gotovo 1.500 članova. Prvi predsjednik zaklade bio je suosnivač i pokrovitelj muzeja George Reinhart, koji je tragično preminuo u listopadu 1997. godine. Iako je Fotomuseum Winterthur privatna zaklada, nema namjeru biti i privatni muzej, nego

umjesto toga nastoji uspostaviti široku bazu za svoje aktivnosti i za izvore podrške.

Kako se prvih pet godina približava kraju, ponosni smo što možemo reći da je početak bio zaista dobar. Muzeji su prihvatili posjetitelji i novinari na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou. Sam izložbeni prostor, sa svojom impozantnom arhitekturom i uređenjem interijera, kao i izuzetan program izložaba koje su se u njemu održale, primio je iznimne pohvale.

Izložbe i publikacije hvaljene su kao autoritativne, zanimljive i često u fokusu zbivanja fotografskog diskursa. Ukratko, postignuto je ništa manje nego stvaranje vodeće institucije u području fotografije – što je činjenica koju potkrepljuje naša bliska suradnja u izložbama i publikacijama s vodećim međunarodnim muzejima i izdavačima. Ipak, usprkos ovom uspjehu, nemamo namjeru odmarati se na lorovikama. Osim daljnjih velikih izložaba koje su u pripremi, trenutno planiramo proširiti izložbeni prostor u bliskoj budućnosti da bismo omogućili stalno predstavljanje radova iz naše zbirke, i da bismo mogli postavljati izložbe na višoj razini.

KONCEPT I PROGRAM

Fotografija je jedini (mehanički) medij koji se koristi u svakoj mogućoj situaciji, bila ona privatna, javna, slobodna ili primijenjena, u sve moguće svrhe.

Jedinstvena raznolikost oblika, primjena i društvenog korištenja učinila je fotografiju, zajedno s filmom, najfascinantnijim i najutjecajnijim medijem dvadesetog stoljeća. Fotografija služi za istraživanje svijeta, dok ga u isto vrijeme uobličuje i mijenja našu percepciju svijeta – i kao umjetnička forma, i kao primijenjeno sredstvo.

Fotomuseum Winterthur obraća se i jednom i drugom aspektu fotografije: fotografiji kao umjetnosti, što znači sredstvu za kreativno izražavanje vizije pojedinačnog autora, a isto tako i kao dokumentu koji odražava, uobličuje i stvara društvene i kulturne zbiljnosti. Ovaj visokonaponski suodnos između umjetničke fotografije i primijenjene fotografije koji obilježava prijelaznu točku između slobodne kreativnosti i društveno angažiranog posla stvara interaktivni odnos koji vodi do boljeg razumijevanja načina na koji zbiljnosti prikazane putem medija fotografije utječu na našu neposrednu percepciju.

Fotomuseum Winterthur odabrao je baviti se upravo ovim uzbudljivim područjem koje se stalno mijenja, postajući naizmjenično umjetnička galerija, centar za historijsku, kulturnu i sociološku dokumentaciju, i klasični muzej fotografija. Kategorije se mijenjaju, ali mjesto ostaje isto. Ovaj koncept čini muzej forumom za živahne diskusije s nepromjenjivo suvremenim smjerom. Drugim riječima, ovdje se proučavaju i predstavljaju suvremene fotografije i teme, a povijesnim se temama prilazi sa suvremenog stajališta.

Fotomuseum Winterthur želi pokazati da je i ugodno i korisno imati ozbiljan akademski pristup tako važnom mediju dvadesetog stoljeća, da je moguće postaviti uzbudljive i relevantne izložbe koje predstavljaju medij koji je do sada bio

ograničen samo na izdavanje knjiga i časopisa. Ovaj medij, pogotovo uzevši u obzir raširenost njegova korištenja u toliko mnogo različitih svrha, duboko je utjecao i povremeno radikalno mijenjao način na koji poimamo naše prirodno okruženje, ljudsko lice, društvo i gospodarske grane društva. Kada stojimo na obali mora u romantičnom raspoloženju i komentiramo da zalazak sunca izgleda jeftino poput razglednice, u stvari mijenjamo poredak između percepcije generirane medijem i direktno iskustvo. Autori mogu koristiti fotografiju za izražavanje vizije, određivanje držanja u sukobima i istraživanje stvarnosti, jednako nutarnje i vanjske, privatne i javne. Ukratko, Fotomuseum Winterthur ima namjeru pokazati da je fotografija medij pomoću kojeg se može stvarati umjetnost.

Tijekom prvih pet godina, sukladno ovom konceptu, predstavljene su neke važne suvremene pozicije putem radova Lewisa Baltza, Williama Egglestona, Paula Grahama, Seiichi Furuye, Axela Hüttea, Roni Horna, Astrid Klein, Nan Goldin i drugih. Radovi Billa Brandta, Edwarda Westona, Dorothee Lange i Alberta Renger - Patzscha pružili su glavne primjere iz povijesti fotografije. Nicolaus Faure, "Weltenblicke", "Bilderzauber", "Industriebild", "Aus der Romandic" i "Fotografendynastic Linck" otvorili su prozor u svijet švicarske fotografije, a druge su izložbe bile posvećene tako različitim temama kao što su reportaža i mediji, istraživačka fotografija Carla Durheima, električna centrala, industrijska fotografija, fotografija i tekst, fotografija nevidljivog, ilegalna fotografija, (digitalna) fotografija nakon fotografije i korištenje fotografije u političke i retoričke svrhe. Sveukupni postav isto tako odražava razvoj izložbenog koncepta.

ZBIRKA I ARHIVA

Zbirka

Fotomuseum Winterthur stvara svoju zbirku korak po korak, ali sićušnim koracima. Naš krajnji cilj je baviti se medijem fotografije i proučiti ga, a ne skupiti prestižni niz radova koji će stajati u skladištu. Pa ipak, već je pribavljena znatna zbirka suvremene međunarodne fotografije, djelomično zahvaljujući nekim divnim donacijama i stalnim zajmovima, a dio je i kupljen. U bliskoj budućnosti bit će moguće postaviti dugoročne izložbe radova iz zbirke prema specifično kreiranim konceptima. Skupljačka aktivnost muzeja sredstvo je za bilježenje izložaba, ali i za sabiranje važnih umjetnika, fotografa i glavnih grupa radova od šezdesetih godina do sada. I pragmatični i sadržajni razlozi naveli su nas da ograničimo našu zbirku na 'suvremenu' fotografiju. Tržište fotografija iz dvadesetih i tridesetih godina gotovo je presušilo, pa su shodno tome i cijene izrazito visoke. Nadalje, zbog koncentracije muzeja na suvremenost programa izložaba i naše želje za konsolidacijom programa putem biranja određenih umjetnika i stavova koje oni predstavljaju, jedino je logično skupljati suvremenu zbirku. Ostaje nam nadati se da će se u

budućnosti ovaj pristup odraziti na dobro ciljanu grupu radova. Naglasak na razdoblje poslije šezdesetih odražava duboku promjenu koja je počela prožimati stavove prema fotografiji i procese proizvodnje koji su se koristili u to vrijeme. To ipak ne znači da će zbirka biti strogo ograničena na samo jedno razdoblje, i to zaista može biti relativizirano da bi se smjestile neke važne donacije koje dopunjavaju ili mijenjaju glavni fokus zbirke.

U vrijeme pisanja, u 1998. godini, muzejska zbirka sadržava važne radove autora kao što su Lucien Aigner, Nobuyoshi Araki, Giorgio von Arb, Richard Avedon, Lewis Baltz, Tina Barney, Nathan Beck, Jacques Berthet, Richard Billingham, Victor Burgin, Larry Clark, Hans Danuser, John Divola, William Eggleston, Peter Fischli i David Weiss, Nicolas Faure, Robert Frank, Seiichi Furuya, Jean Louis Garnell, Nan Goldin, Paul Graham, Andreas Gursky, Anthony Hernandez, Felix Stephen Huber, Peter Hujar, Axel Hütte, Friedrick Kappeler, Linck-Dynastie, Kaspar Thomas Lindner, Urs Lüthi, Bertien van Mannen, Pietro Mattioli, Anita Niesz, Slavica Perkovic/Lewis Baltz, Lisa May Post, Hannes Rickli, Pipilotti Rist, Christoph Hütimann, Günther Selichar, Anton Stankowsky, Joel Sternfeld, Georges Tony Stoll i Jakob Tuggener. Radovi nekih drugih autora spominju se na stranicama koje slijede.

Arhiva

Ne samo da Fotomuseum Winterthur predstavlja suvremenu fotografiju i daje primjere iz povijesti fotografije, nego isto tako poklanja pozornost korištenju fotografije u dvadesetom stoljeću i sredstvima kojima se istražuje područje koje se općenito naziva primijenjenom fotografijom, koja je tako često uzimala oblik anonimnog ugovornog posla za širok niz namjena. Na primjer, važna izložba iz 1994. godine o industrijskoj fotografiji u istočnoj Švicarskoj od 1870. godine bavila se ulogom koju je fotografija odigrala u stvaranju imidža švicarskog industrijskog sektora kao precizne i učinkovite industrije. Ovo je proučavanje vodilo osnivanju arhive primijenjene fotografije. Status ove, na žalost podcijenjene, forme fotografije odražava se u načinu na koji su bile tretirane same fotografije: loše uskladištene u skladištima tvrtki, izložene prašini i vlazi, i naposljetku odbačene pri svakom restrukturiranju. U arhivi se trenutačno nalaze dvije velike zbirke industrijske fotografije iz tvrtke von Roll & Buhler, Uzwil i neke druge, manje zbirke. Fotomuseum Winterthur nada se postati neka vrsta utočišta za fotografiju koja predstavlja svijet rada i proizvodnje, koji je tako važan dio društva.

FOTOGRAFIJA I MUZEJ

Fotografija i muzej, medij unutar drugog medija, ponekad izrađen po narudžbi (kao u umjetničkoj fotografiji), ponekad upravo dijametralno suprotno tome (kao u fotožurnalizmu posvećenom politici). Zamislite industrijsku fotografiju

odjednom prenesenu u Bijelu Kocku i postavljenu usred bijelih muzejskih zidova. Sastavni je dio umjetničkog djela to što se stvara s bijelom sobom, okvirom i ritmičnim aranžmanom na umu. Tada djelo i način na koji je izloženo djeluju poput svjesno sastavljene partiture ili koreografirane vizualne predstave. Postavljajući ih u redovima, u grupama u obliku oblaka, u gomili, kao punkt i kontrapunkt u ritmovima i stankama koji se vječno izmjenjuju, slike se mogu projicirati u izložbenom prostoru, uklopiti u arhitekturu, može se naglasiti ili preplaviti ono što predstavljaju.

S druge strane, fotografija koja nije stvorena u svrhu izlaganja u muzeju je posve različita stvar. Fotožurnalistička reportaža može dobro funkcionirati kada je ograničena prijelomom novina, ali kada je izložena na otvorenom prostoru bijeloga muzejskoga zida, kao da bespomoćno pliva i leprša.

Fotožurnalističke reportaže naručene za specifični časopis u specifično vrijeme, i objavljene u skladu s određenim okvirom riječi – naslov, tekst, podnaslov – često nabasaju u muzeje nepripremljene. Tamo su izbačene u posve drukčiji kontekst usmjeren ka izlaganju i slavljenju remek-djela u klasičnom smislu. Tamo dobivaju format koji ne podsjeća ni na knjigu, ni na sliku, zapakirane u okvir i paspartu, poslagane u redu kojem nema kraja, po mogućnosti bez popratnog teksta, i ostavljene su same sebi – što znači, moraju se oslanjati na onoliko estetske snage koliko mogu imati.

To izbacuje stajalište, namjeru i stav fotoreportera iz sedla, tako da sve to dezintegrira u ništavilo. Kontekst i informacija nestaju. Sve što preostaje je neprekinuto, neizmjereno blisko nizanje redova slika. Mnogostruka nerazumijevanja, možda čak i mnogostruke pogreške, doslovce su ponovno programirane. I u muzeju kontekst i forma određuju sadržaj i prijam. Kada fotografski dokument prijede prag i uđe u muzej bez ikakva oblika kontrole, on ulazi u kontekst usmjeren totalizaciji, i posve uskladen strujanju prisutnosti umjetničkog djela, tako da dokument ove vrste gubi svoj vlastiti kontekst, i suočava se s predodžbom estetskog dizajna koji nije nužno njegov, i bori se protiv utjecaja lošeg, pa čak i smiješnog ukusa.

Osnovna načela muzeja se postupno mijenjaju. Uzmite, na primjer, našu ustanovu. Fotomuseum Winterthur se specifično opisuje kao mjesto u kojem se obraća mediju fotografije i kao takva ustanova, to je mjesto za diskurs, čitanje, informacije, usporedbu i kritičko promatranje, radije nego puko slavljenje. Ovaj kontekst poprima sve jasniji oblik. Unutar nove muzejske situacije, dostupna sredstva treba primjenjivati unutar onoga što američka kritičarka umjetnosti Rosalind Krauss naziva 'izložbenošću'. Jedinostveni potkontekst umjetničkog djela tek treba izgraditi; pomoću povećavanja (vrste tiska, gustoće, kontrasta, veličine, s rubom ili bez njega), vješanjem (direktno na zidu, pod staklom, na aluminiju, uokviren sa ili bez paspartua itd.), postavljanjem (red, hrpa, grupa, slobodno ili strogo strukturiran) i u kombinaciji s tekstom. Sve se ovo poduzima s jednim jedinim ciljem predstavljanja sadržaja i teme djela u novom prostoru, unutar muzejskog okvira.

Prijevod s engleskog jezika: Marijana Javornik